

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2006 vp

Valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 8 päivänä helmikuuta 2006 lähettänyt jatkokirjelmän 1. KTM 24.01.2006 asiassa valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta E 1/2005 vp ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana
- ylitarkastaja Kim Fyhr, kauppa- ja teollisuusministeriö.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon YmVL 9/2005 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan komissio antoi syksyllä 2004 ehdotuksensa neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta [KOM(2004) 716 lopullinen]. Direktiiviehdotuksessa määritellään sekä jäsenvaltioiden välillä että yhteisön ulkopuolisiin maihin ja näistä maista yhteisön alueelle tehtävien radioaktiivisten jätteiden ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnan sisältö, menettelyt ja vastuunjako. Direktiiviehdotusta ei käsitelty Ison-Britannian puheenjohtajuuskaudella. 21.12.2005 komissio antoi lopulta Euratom-sopimuksen 31 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti lopullisen ehdotuksensa neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja

käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta [KOM(2005) 673 lopullinen].

Uuden direktiiviehdotuksen sisältö vastaa pitkälle vuoden 2004 ehdotusta. Suomi on neuvotteluissa painottanut erityisen voimakkaasti kansallista lainsäädäntöä siirtojen kieltämisen perusteena. Tästä vaatimuksesta johtuen direktiiviehdotuksen johdanto-osaan on lisätty 6. kappale, jossa todetaan, että direktiivin säännöksillä ei saisi rajoittaa jäsenvaltioiden oikeutta kieltäytyä päästämästä radioaktiivista jätettä alueelleen lopullista käsittelyä tai loppusijoitusta varten, paitsi jos kyseessä on jälleensiirto. Lisäksi ehdotuksen 6 (3) artiklassa mainitaan myös kansallinen lainsäädäntö siirtoja koskevan suostumuksen epäämisen perusteena.

Valtioneuvoston kanta

Ottaen huomioon tarpeen yhdenmukaistaa direktiivin 92/3 perustama valvontajärjestelmä viime vuosien aikana hyväksytyn yhteisölainsäädännön ja keskeisten kansainvälisten sopimusten kanssa suhtautuu valtioneuvosto lähtökohtaisesti myönteisesti komission ehdotukseen ja kannattaa näin ollen uuden direktiivin säätämistä radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan erityistä huomiota direktiiviä koskevissa neuvotteluissa tulee kiinnittää siihen, että Suomen ydinenergialaki kieltää muual-

la kuin Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittelyn, varastoinnin ja loppusijoituksen Suomessa. Direktiiviehdotuksen ei voida katsoa velvoittavan Suomea muuttamaan ydinenergialakia tältä osin. Sen varmistamiseksi, että jatkossakaan ulkomaista radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta ei siirretä Suomeen, tulee direktiiviä koskevissa neuvotteluissa varmistaa, että direktiivin nojalla loppusijoitusta ja/tai pitkäaikaisvarastointia varten tehtävien radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen tulee perustua ainoastaan jäsenvaltioiden vapaaehtoisuuteen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on tarkastellut asiaa sekä jatkokirjelmän että pyytämänsä lisäselvityksen perusteella. Kauppa- ja teollisuusministeriö toimitti valiokunnan pyynnöstä neuvostossa käsittelyssä olleen viimeisimmän tekstiversion direktiivistä (neuvoston asiakirja 5058/1/06).

Kauppa- ja teollisuusministeriö viittaa lisäselvityksessään ensinnäkin direktiivin johdantolauseeseen lisättyyn tekstiin ja toteaa selvää olevan, että johdantolauseen oikeudellinen sitovuus on vähäistä ellei olematonta. Johdantolauseissa voidaan kuitenkin selventää ja perustella artiklojen määräyksiä. Alaviitteeseen 5 sisällytetyn tekstin voidaan katsoa osaltaan heijastavan yleisiä ydinjätteiden siirtoja koskevia periaatteita, joita on nähtävissä mm. kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n puitteissa neuvottelussa radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen huoltoa koskevassa yleissopimuksessa ja joiden mukaan suvereenit valtiot voivat kieltäytyä ulkomaisten ydinjätteiden vastaanottamisesta alueelleen loppusijoitusta varten.

Ministeriön selvityksen mukaan viimeisimmän tekstiehdotuksen 6 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jäsenvaltioiden on esitettävä suostumuksen epäämiselle tai suostumukseen liitetyille ehdoille perustelut, joiden on perustuttava (muun ohella) b) kohdan mukaan määrä-

jäsenvaltion osalta asiaa koskevaan radioaktiivisen jätteen tai käytetyn polttoaineen huoltoa koskevaan lainsäädäntöön tai asiaa koskevaan radioaktiivisen aineen kuljetuksiin sovelletta-vaan kansalliseen, yhteisön tai kansainväliseen lainsäädäntöön. Selvityksen mukaan siirtojen hyväksymisen epääminen voi perustua jompaankumpaan alakohdassa b) mainittuun ehtoon ja 6 artiklan määräykset ovat oikeudellisesti sitovia. Siten direktiiviluonnoksen määräykset eivät estä Suomen mahdollisuutta kieltää ydinjätteiden tuonti alueelleen kansalliseen lainsäädäntöön vedoten.

Valiokunta viittaa aikaisempaan lausuntoonsa YmVL 9/2005 vp, jossa se painotti tarvetta sisällyttää radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen tai pitkäaikaiseen varastointiin liittyviä siirtoja koskeva jäsenvaltion itsenäistä päätösvaltaa koskeva määräys direktiiviin kansallisen lainsäädännön mukaisen asiantilan varmistamiseksi. Valiokunta on saanut kuvatun selvityksen, jonka mukaan Suomella säilyy mahdollisuus kieltää ydinjätteiden tuonti alueelleen kansalliseen lainsäädäntöömme vedoten. Valiokunta esittää kuitenkin huolensa siitä, turvaako viimeisimmän tekstiehdotuksen sanamuoto tämän tavoitteen selkeästi. Valiokunta katsoo, että suuren valiokunnan tulisi kuulla asiassa vastuullista ministeriä sen varmistamiseksi, että aikaisemmin hyväksytystä

linjasta ei poiketa, mikäli käsiteltävänä oleva tai mahdollinen tuleva, uusi tekstiehdotus hyväksytään.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja korostaa tarvetta varmistaa, että aikaisemmin hyväksytty Suomen linja säilyy.

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Jouko Laxell /kok
vpj.	Heidi Hautala /vihr	Heikki A. Ollila /kok
jäs.	Christina Gestrin /r	Eero Reijonen /kesk
	Tuomo Hänninen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Antti Kaikkonen /kesk	Unto Valpas /vas
	Inkeri Kerola /kesk	Ahti Vielma /kok
	Miäpetra Kumpula-Natri /sd	vjäs. Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.